

erfenis van een kinderloze oom kon hij later alsnog rechten gaan studeren, en toen hij 63 jaar oud was, kon hij de kroon op zijn werk zetten door minister van justitie te worden. Ministers wier loopbaan zo bescheiden begon, heeft Nederland weliswaar ook na Van der Kaay nauwelijks meer gekend. Maar wel is het aantal ministers gegroeid van wie de ouders geen al te aanzienlijk beroep uitoefenden. Het kabinet-Lubbers III verenigt kinderen van een timmerman, een politieagent, een fabrieksarbeider, een ziekenfondsboede, een fietsenmaker en een tuinder; een feit dat niemand opvalt.

Arbeidersdochter

Dat vrouwen maar zo spaarzaam als minister zijn aangetreden, vloeit voort uit het feit dat de emancipatie van vrouwen nog niet al te lang geleden vorm begon te krijgen. Van het lidmaatschap van de Tweede Kamer zijn vrouwen twintig jaar lang (van 1887 tot 1917) uitgesloten geweest. Natuurlijk ging men er in de vorige eeuw als vanzelfsprekend van uit dat ook het ministersambt uitsluitend aan mannen voorbehouden was. Aan de sekse van de minister is in de grondwet echter nooit één letter gewijid. De bestaande opvattingen over de rol van vrouwen in de politiek maakten dat kennelijk overbodig.

Deze opvattingen hebben een taai leven geleid. Want nadat vrouwen in 1917 het kiesrecht kregen - en dus leden van de Tweede Kamer mochten kiezen en gekozen konden worden - duurde het nog vier decennia voordat de eerste vrouw zich meldde voor de groepsfoto op de trappen van het koninklijk paleis. Het aantal vrouwen in de Tweede Kamer was in al die jaren ook al niet bijzonder groot geweest. Inmiddels is grofweg minder dan een derde van de kamerleden en een vijfde van de ministers vrouw, nog steeds niet veel. Aan deze cijfers afgemeten is de emancipatie van vrouwen niet al te snel verlopen. En uit de ophef die er rond vrouwelijke ministers gemaakt wordt, is de conclusie te trekken dat deze emancipatie nog niet voltooid is.

Een arbeidersdochter is op twee manieren een min of meer vreemde eend in de bijt van een kabinet: zij is vrouw en arbeiderskind. Haar sekse maakt haar echter beduidend meer

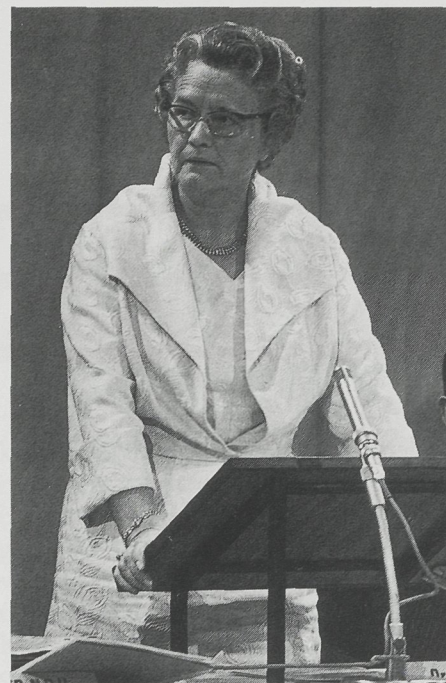
bijzonder dan haar klasse. Arbeiderskinderen zijn weliswaar niet ruim gezaaid in de Nederlandse kabinetten, maar het is in de Nederlandse politiek al lang geen issue meer of een minister uit een arbeidersmilieu komt of niet. Als het om de benoeming van vrouwen tot minister gaat, is dat anders, kennelijk omdat het nog steeds niet vanzelfsprekend is dat ook vrouwen minister kunnen zijn. De emancipatie van arbeiders is verder gevorderd dan die van vrouwen.

Voorbeeld-functie

Voor groepen die nog volop bezig zijn zich te emanciperen, is de geschiedenis van Nederlands politieke elite overigens niet erg hoopgevend. Hoe lang zal het bij voorbeeld duren voordat er iemand minister wordt die afkomstig is uit het milieu van de Molukkers? Of de Surinamers? Of de tweede of derde generatie Turken en Marokkanen?

"Alle Nederlanders zijn op gelijke voet in openbare dienst benoembaar", heet het in artikel drie van de huidige grondwet. Daarmee is, zo blijkt, meer gezegd over een principe dan over de praktijk. De vraag is hoe zorgwekkend dat is. Is het nastrevenswaardig dat Nederland geregeerd wordt door een groep ministers die samen min of meer een afspiegeling vormen van de bevolking? Maakt het uit of een kabinet geen of juist wel arbeiderskinderen, geen of juist wel vrouwen telt?

Het is opvallend dat deze vraag alleen voor zover het de getalsmatige verhouding tussen vrouwen en mannen betreft ooit geleid heeft tot iets wat een publiek debat genoemd zou kunnen worden. Dit debat is echter afgesloten. Natuúrlijk is het goed dat vrouwen en mannen evenredig in de politieke top van Nederland vertegenwoordigd zijn. Er was althans niemand die de PvdA hardop durfde tegen te spreken toen die partij met haar zes-vrouwen-eis kwam. Toch is het boeiend om nog eens de vraag aan de orde te stellen waaróm dat nu eigenlijk goed is. Dat zou een verhelderend licht kunnen werpen op de vraag wat er nu eigenlijk te verwachten valt van vrouwen - en mutatis mutandis van migranten, maar zover zijn we nog lang niet - in de politieke elite. Er zijn in het debat over de evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in de politiek tot nu toe twee betrekkelijk simpele,

MARGA KLOMPÉ: DE EERSTE VAN DE ACHT VROUWEN DIE HET SINDS 1956 TOT MINISTER BRACHTEN.

moelijk te weerspreken argumenten te gebruiken. Het eerste is het argument van de rechtvaardigheid, van de gelijke kansen. Vrouwen en mannen horen gelijke kansen te krijgen op functies aan de top. Het is een *deontologisch* argument: het gaat uit van een principe, een principe dat uitmaakt wat hóórt. Vrouwen horen gelijke kansen te krijgen, en zolang ze die nog niet krijgen - en die krijgen ze inderdaad niet, voor zover dat blijkt uit het aantal ministerszetels dat ze bezetten - verdient het streven naar meer vrouwen lof.

Een tweede argument sluit daarbij aan, maar voegt er nog een *teleologisch* argument aan toe, dat wil zeggen een argument dat niet berust op wat hoort, maar op wat nut heeft. Als het zo is dat vrouwen gelijke kansen horen te krijgen, dan moeten er meer vrouwen op hoge posten benoemd worden vanwege de zogeheten voorbeeld-functie. Een vrouw als - onder meer - minister is een voorbeeld, zo luidt dit argument. Ze biedt (jonge) vrouwen de mogelijkheid zich met hen te identificeren, zich op hen te richten en zich aan hen op te trekken. Een vrouw op een hoge post vergroot de kans dat andere vrouwen ooit dergelijke functies zullen weten te verwerven en heeft dus nut: haar aanwezigheid in een topfunctie heeft - nog afgezien van wat ze op deze positie weet uit te richten - op zichzelf alleen emanciperend effect.

Kinderopvang

Boeiender dan deze twee argumenten is een derde. Het argument namelijk, dat vrouwen een eigen bijdrage hebben te leveren aan het